

על השילוב בין עומק מחשבתי ועומק פיזי

"כאשר אתה נמצא במרחק של מאות ק"מ מהבית - מה שלא הבאת איתך פשוט לא קיים; מה שלא תכננת מראש או לא הכנסת מראש לתוך המערכות שלך - לא בנמצא. כשנגמרים המים, נגמר האוכל, או חלילה נגמרת התחמושת - הם באמת נגמרים. אם המטוסים לא מגיעים בזמן - אתה נשאר מול המטרה לבדך". ראיון **מערכות** עם מפקד מפקדת העומק ומפקד המכללות הצבאיות אלוף איתי וירוב

חלקם הגיחו מהשמיים במטוסים ובמסוקים, אחרים הגיעו מהים

לוחמי צה"ל מיחידות מיוחדות מתאמנים בקפריסין. "אלפי לוחמי העומק השתתפו בתרגיל במרחק מאות קילומטרים מישראל שדימה פינוי פצוע - דבר המחייב שהייה ארוכה בשטח, טיפול לאורך זמן והבאתו אל רופאים ומנתחים שאינם מצויים בחזית". צילום מסך: דו"ץ

האם הקמת המפקדה קשורה להתפתחות המלחמה החדשה? הרי פעם פיקוד דרום היה מול מצרים, פיקוד מרכז מול ירדן ופיקוד צפון מול הסורים ולבנון

"דיוויד סטרלינג באל-עלמין נשלח, או לקח את עצמו, 200 או 300 ק"מ לתוך עומק השטח הגרמני - שם הוא פגש את שדות התעופה הלא מוגנים של צבאות הצי. זוהי פעולה בעומק. השימוש בעומק והלחימה בו אינם דבר חדש. אם תרצה, קרב העי המקראי בעת הכניסה לארץ ישראל מדגים זאת. בתחילה נערך קרב על החומות - קו החזית - ובסופו של דבר משיכה של האויב והגעה עם כוח אוגף אל נקודות התורפה ואל העיר

אלוף איתי וירוב, בשביל מה צריך מפקדת עומק?

"לפני שמדברים על מהי מפקדת העומק, צריך לנסות לפענח מהו עומק. אין מדובר במרחב מוגדר, אלא בניסיון למסגר את כל המקומות שהם עורף האויב. כאשר מגדירים מהי חזית התשובה ברורה - זהו הפרונט, המקום שבו מתבצע החיכוך הגדול בין המערכת הכחולה למערכת האדומה; בין צה"ל לכוחות האויב. לעומת זאת העומק, עורף האויב, הוא מצד אחד מוגן פחות וערוך פחות ללחימה, ומצד אחר, כטבעו של עורף, הוא מקום מושבם של המפקדות והנכסים המרכזיים של האויב - הבטן הרכה שלו".

כריכת הספר בנושא הקרב המשולב שיצא לאור ב"מערכות".
 "מי שלא ישלוט במרחב זה ימצא עצמו חסר יכולות"

אם עלידי איגופים כאלה ואחרים. ברור שכוחות מיוחדים בכלל וכוחות צנחנים בפרט רכשו מיומנויות, הצטיידו, אימנו את עצמם וסיגלו אורח חשיבה של עומק. בכוחות מיוחדים העצמאות היא אינהרנטית בתוך ההכשרה שלהם, הדחיפה של היכולות לצוותים ולמסגרות הקטנות ביותר, איך עובדים כשאתה מנותק, איך מתאחדים, איך מארגנים כוחות אד-הוק ויודעים לעבוד בצורה הטרוגנית. לכן לכוחות אלה יש יתרון במרחבים האלה."

כאשר אתה נמצא בעומק, במרחק של מאות ק"מ מהבית, מה שלא הבאת איתך פשוט לא קיים; מה שלא תכננת מראש או לא הכנסת מראש לתוך המערכות שלך - לא בנמצא. כשנגמרים המים, נגמר האוכל, או חלילה נגמרת התחמושת - הם באמת נגמרים. אם המטוסים לא מגיעים בזמן, אתה נשאר מול המטרה לבדך

ד"ר אמיר גילת, מפקד מערכות

הנטושה - זאת פעולה של עומק. מפקדת העומק קמה הלכה למעשה אחרי מלחמת לבנון השנייה. לאו דווקא מתוך מחשבה על הפוטנציאל הטמון בעומק, אלא מתוך תחושה שלכוחות שלנו, ובייחוד ליחידות המיוחדות, מיומנות לפעול בעומק, אך פעולותיהן אינן מתלכדות לכדי מאמץ. בסופו של דבר הערך והתפוקה שלהם, בייחוד בימי מלחמה, מול התשומה ומול האיכויות של האנשים, של האמל"ח, של האימון ושל הכשירות לא באים לידי ביטוי. עלה רצון ליצור מפקדה משימתית ראשית תחת הרמטכ"ל שתנחה איך פועלים בעומק ואיך ממצים נכון יותר את הכוחות המיוחדים."

איך זה משתלב עם תפקידו של מפקד הצפון לדוגמה?
 "זה משתלב פעמיים. בתוך מרחב פיקוד הצפון יש לא מעט צרכים והזדמנויות להפעלת כוחות מיוחדים. מפקדת העומק יכולה לפעול בשני אופנים: להכשיר את הכוחות, לתעדף ולהעביר אותם לשליטה של מפקדת פיקוד הצפון במרחב הגיאוגרפי שלו; וכן לקבל מרחב משלה במקומות שלפיקוד קשה לשלוט, להגיע ולהפעיל את הכוחות כפיקוד הלכה למעשה."

יש הגדרה ברורה מהו עורף האויב? מאיזה קילומטר הוא מתחיל?

"יש הגדרות ברורות, אך אני דווקא מציע לא לאחוז בהן. לפעמים עומק יכול להיות 10 או 15 ק"מ מכיוון שהחזית צפופה מאוד וקדמית, ולעיתים הוא יכול להיות 300 או 400 ק"מ. הסיפור הוא לבנות את המאפיינים שלו. מה מאפיין עומק בדרך כלל? אויב חלש, פחות מוכן, ערוך והוליסטי ביכולותיו, ומצד אחר לוגיסטיקה בעייתית - נתק תקשובי או תקשורת מאתגר. לפנות פצוע מהעומק הוא מצב שונה לחלוטין מהחזית; להביא חימושים לעומק שונה מלהביא אותם לחזית, ולכן זה מחייב יכולות וצורות חשיבה קצת אחרות."

עומק אינו רק עורף, אלא גם מרחק גיאוגרפי של מדינות שאינן גובלות בישראל

"בדרך כלל יש הלימה בין המרחק מהחזית ובין עורף האויב. כל מדינה מנסה שהעורף שלה יהיה רחוק ככל האפשר מהחזית. גם המפקדות הראשיות שלנו אינן נמצאות על קו הגבול אלא במרחבים של מרכז המדינה, רחוק ככל האפשר מאיום, ולכן מצד אחד העורף העומק נכסי מאוד בהיבט המפקדות ששם, ומצד אחר הוא מאתגר מכיוון שהמרחק יוצר את ההבדל."

כאשר אנחנו מדברים על הפעלת כוחות בעומק, הכוונה לכוחות מיוחדים?

"לאו דווקא. במהלך ההיסטוריה לא מעט כוחות קונוונציונליים, כוחות חזית, מצאו עצמם פועלים בעורף האויב. אם בהסתננות,

הרצאה במכללות הצבאיות. "הצבא הוא פרופסיה, והיא מסובכת ומורכבת לאין שיעור ממקבילותיה". צילום: יע"ל, המכללות הצבאיות

לכת כדי להבין עד כמה הקרב הוא משולב. בעבר כאשר דיברנו על הקרב המשולב, דיברנו בדרך כלל על השתלבות של הכוחות הקונוונציונליים בו, אולם הקרב המשולב הוא כבר הרבה יותר מאיגוד ושיתוף פעולה, או מרחבים משותפים של כוחות. נושא התודעה שפעם נגע רק לרמה הלאומית ורק ברמה המטכ"לית עסקו בו - משפיע היום יותר מאי פעם. הממד הספקטרלי נעשה אף הוא חלק מהקרב המשולב, ומי שלא ישלוט במרחב זה ימצא עצמו חסר יכולות. אם בעבר בחנו את עצמנו ברמות הטקטיות דרך המיומנות הדיסציפלינרית של בקיאות בריי המקצוע הצבאי, לאחרונה מתבהר לנו שגם ברמות הטקטיות צריך לאחוז גם את היכולת לאגם כוחות והדרך להביא את צה"ל לרחוב. כאשר כיתה נלחמת מול כיתה אין לך יתרון ברור, מחלקה מול מחלקה אין לך יתרון ברור, אבל כאשר צה"ל פוגש

בעבר כאשר דיברנו על הקרב המשולב, דיברנו בדרך כלל על השתלבות של הכוחות הקונוונציונליים בו, אולם הקרב המשולב הוא כבר הרבה יותר מאיגוד ושיתוף פעולה, או מרחבים משותפים של כוחות. נושא התודעה שפעם נגע רק לרמה הלאומית ורק ברמה המטכ"לית עסקו בו - משפיע היום יותר מאי פעם. הממד הספקטרלי נעשה אף הוא חלק מהקרב המשולב

אם כן, מהו מקומן של היחידות המיוחדות בזירת הלחימה כיום?

"הן יכולות להשתלב בכמה אופנים. לדוגמה עולמות ההגנה לחזבאללה וחמאס יש תוכניות לנסות לחצות את הגבול ולהעביר את המלחמה לשטחנו במבנים מורכבים ובלחימה סלקטיבית בקרבת יישובים ישראליים או בשטח ישראל. בתרחיש כזה יצטרפו הכוחות המיוחדים להתמודד גם במאמץ ההגנה, שלפעמים יחייב פשיטות ויציאות אל שטח האויב רחוק מהגבול כדי למנוע מהאויב להכות בשטחנו. כוחות מיוחדים ישתלבו גם בקרבות החזיתיים של פיקוד דרום, של פיקוד צפון ושל מפקדות אחרות. בסופו של דבר קומפלסקים מורכבים, מתחמים תת-קרקעיים, צורך לעבוד עם מערכות נשימה סגורות ועוד, יחייבו כוחות מיוחדים. נוסף לכל אלה נמצא מאמץ העומק, שבו כוחות מיוחדים יצטרפו להגיע לנכסים ולנקודות הכובד המרכזיות של האויב."

לראייתך, האם היחידות המיוחדות באמת מיוחדות או שהן פשוט היחידות הטובות ביותר ביבשה?

"גם וגם. הן מיוחדות על שום היכולות הקיימות אצלן ואינן מצויות במקומות אחרים: מיומנויות, אמצעי לחימה, יכולת קישוריות, הניסיון שרכשו במרוצת השנים, היכולת שלהן למצות מודיעין ועוד. הן יכולות בהחלט להשתלב בקרב חזיתי, אבל חשוב לראות האם זה באמת ממצה את יכולותיהן, או שצריכים לעשות איתן דברים שאף אחד אחר לא יכול לעשות."

הקרב המשולב

הריאיון מתקיים במקביל להוצאת ספר חדש לאור בהוצאת מערכות בשם **התפתחות הקרב המשולב: עבר, הווה ומבט לעתיד**.
"כאשר יזמנו את כתיבת הספר, עוד לא היינו מספיק מרחיקי

לראות בתוכנית של השנה שעברה תוכנית שאבד עליה הכלח ולבנות את התוכנית לשנה הקרובה. הדבר נכון גם לתוכניות בעומק - תוכנית שהייתה נכונה אתמול לא בהכרח נכונה מחר, מכיוון שהעולם זו בקצבים שמחייבים אותנו להגיב."

בעידן הזה, של הצבא כפרופסיה, מה צריך לדעת היום איש המקצוע הצבאי?

"הצבא הוא פרופסיה, והיא מסובכת ומורכבת לאין שיעור ממקבילותיה. לא רק ברמת המורכבות של המקצוע עצמו, אלא גם בהשלכות ובמשמעויות של הידיעה ויכולת המימוש שלך, וחלילה אי-הידיעה וחוסר יכולת המימוש. ההשתנות מחייבת אותנו לשאול את עצמנו האם אנחנו מלמדים את הדברים הנכונים, והאם אנחנו משתנים בקצבים הנכונים. בחלק מן המקרים עוד יש לנו דרך ארוכה לעשות, ובעניין זה אני חושב שיש צורך להבדיל בין הרמות השונות של המפקדים. אין דין הרמה הטקטית של המ"פ, של המג"ד או אפילו של המח"ט כדין רמת הגנרל, המחייבת ראייה כוללת יותר."

לא כל מי שאתה פוגש בזירה הוא האויב שלך, ולפעמים האויב של האויב שלך יכול לשתף איתך פעולה גם אם זה אד-הוק. אפשר לדבר בנושא הזה גם על סוריה או על מרחבים רחוקים יותר, ולכן אנחנו חייבים לפתח את השריר הזה: מידיעת השפה והכרת התרבות עד ליכולת לפרק את המכלול של המערכת היריבה למרכיבים קטנים יותר ולהבין את הזיקות ואת התופעות המתרחשות ביניהם

אבל היום לא רק הרב"ט אסטרטגי, גם המ"פ הוא אסטרטגי.
"המשמעות של פעולה של הרב"ט היא אסטרטגית, אבל החשיבה שלו היא טקטית. הוא צריך להבין את ההשלכות והמשמעויות, אבל מבחינת המקצוע שלו, הוא צריך לדעת איך להפעיל את הטנק והתותח נכון, איזו תחמושת לבחור ואיך חונכים את התותחן הבא. לעומתו, האסטרטג צריך להבין קודם כול באיזו סביבה הוא חי, ואחר כך לדעת לתרגם זאת להוראות ברורות. טקטיקנים שחושבים רק כמו גנרלים, או גנרלים שחושבים רק כמו טקטיקנים הייתה רעה חולה בצה"ל הרבה מאוד שנים. כדאי שכל אחד ידע את המקצוע שלו."

את האויב ברחוב, שזה כולל את חיל האוויר שלו, את מערך התקשוב שלו, את אמ"ן שלו ואת חיל הים שלו - אתה הופך להיות המנצח ברחוב."

איזה ציון היית נותן היום לאופן שבו צה"ל משתמש בקרב המשולב?

"כמו שאומרים בבית הספר: בסדר, אבל לא ממצה את הפוטנציאל. יש שביעות רצון מהדרך שעשינו, ואני חושב שבמודעות ובפרקטיקה הדברים משתפרים, אבל הדרך עוד ארוכה."

מלחמת פרוקסי, איפה זה פוגש את מפקדת העומק?

"בעיקר ביכולת לשלב לא רק בין זרועות צה"ל, אלא ביכולת שלך למצוא בשדה הקרב לא רק אויבים ולא רק את המערכת היריבה, אלא גם אנשים בעלי אינטרס, גם אם הוא אינטרס אד-הוק שמשרת אותך. בכל מרחב אתה מוצא מגוון גדול של אוכלוסיות, של אינטרסים ושל סכסוכים פנימיים, והיכולת היא לומר 'אני בונה את הכוח שלי גם על ידי שיתופי פעולה'. ניצול מרחבים הוא טריוויאלי במב"ם, שבה קל יותר לבנות סוג כזה של תשתיות, לטפח ולנהל אותן ולנסות להביאן לנורמה או לאינטרס הרצוי לך. במלחמה הדברים מסובכים יותר אבל אפשריים. היכולת באמת ליצור מגע, לנצל אינטרסים משותפים ולפעול במרחבים משותפים שישרתו את האינטרסים האישיים שלך - זה משהו שאנחנו רואים בכל העולם."

האם הדבר קורה היום יותר מבעבר?

"בעניין הזה השריר שלנו מעט חלש, מכיוון ששנים עבדנו מדינה מול מדינה, והיום אנחנו לא נלחמים מול מדינת לבנון, אלא נלחמים במרחב שיש בו ארגונים, מתחים ויריבויות פנימיות; מלחמות פנימיות בינם ובין עצמם. לא כל מי שאתה פוגש בזירה הוא האויב שלך, ולפעמים האויב של האויב שלך יכול לשתף איתך פעולה גם אם זה אד-הוק. אפשר לדבר בנושא הזה גם על סוריה או על מרחבים רחוקים יותר, ולכן אנחנו חייבים לפתח את השריר הזה: מידיעת השפה והכרת התרבות עד ליכולת לפרק את המכלול של המערכת היריבה למרכיבים קטנים יותר ולהבין את הזיקות ואת התופעות המתרחשות ביניהם."

בכובעך הנוסף אתה מפקד המכללות הצבאיות. משלבים בין לחימה בעומק וחינוך הדור הבא של מפקדי צה"ל?

"אני חושב שיש הלימה גדולה בין שני הכובעים שאני חובש היום, מכיוון ששניהם מושפעים מאוד מדרך החשיבה. מדובר במקומות שבהם אתה צריך להעז ולשבור פרדיגמות; להסתכל ולגבש לעצמך חזון או תוכנית חזונית, ואחר כך לפרוט את הדרך להשגתה. להסתכל מרחוק על כל המערכת, אבל גם להיות קפדני ולרדת לשורש העניין והאתגר. בעניין הזה פיקוד על העומק והמכללות הצבאיות דומים מאוד. אתה לא יכול ללמד דיסציפלינה מסוימת אם לא הסתכלת על ההקשר וההשפעה על המרחבים האחרים. אתה לא יכול לפקד על מבצע מיוחד אם לא הבנת במה הוא תורם לזירה ומה יהיו השלכותיו. אתה לא יכול להכין משתתפים או סטודנטים לעולם המתפתח והמשתנה אם אתה לא חי אותו. אתה חייב לחשוב כל היום על שינוי בתוכניות הלימוד שלך;

להאזנה לריאיון עם מפקד מפקדת העומק ומפקד המכללות הצבאיות אלוף איתי יורוב סרקו את הקוד

